

ALPAIDIS

TIJDSCHRIFT VAN DE HEEMKRING HOEGAARDS ERFGOED VZW
Erfgoed ♦ Geschiedenis ♦ Volkskunde ♦ Biercultuur
Anno LX nr. 236 3/2024

Driemaandelijks: augustus, september, oktober 2024
Afgiftekantoor 9550 Herzele ♦ Erkeningsnummer P 802006
♦ Ver. Uitg. Georges Stienlet, Nerm 117, 3320 Hoegaarden

3/2024

In dit nummer:

Een nieuwe reeks over Hoegaardse huizen: blz. 7

80 jaar Bevrijding: blz. 3

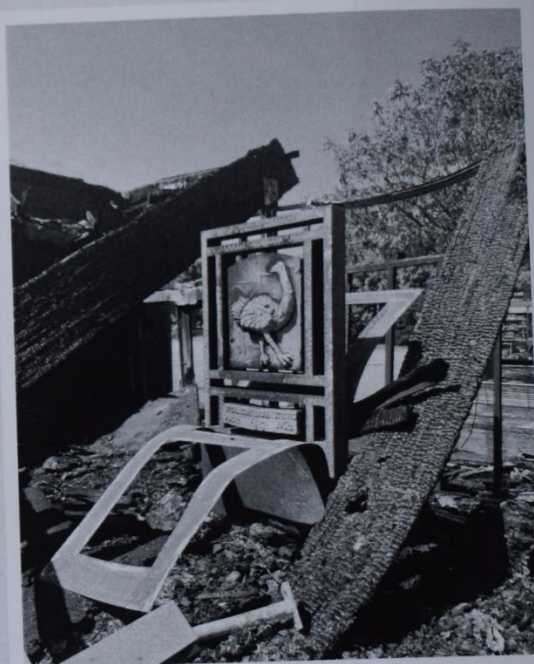
Fotoalbum Rik Serin: blz. 18

Ten geleide

De zomer van 2024 in Hoegaarden zal gekenmerkt blijven door de vernieling door brand van sporthal De Struysvogel, en de gevolgen voor alle gebruikers uit sport, jeugd, onderwijs en andere middens. De naam verwees naar de verdwenen hoeve op dat domein tussen Tiensestraat en Vroente. Het symbool daarvan, de oude gevelsteen in de hal met opschrift "Welkom in de Struysvogel 1762", is ook vernield. Bij het verwijderen uit de plaats van de brand viel hij aan gruzelementen. Of die te redden valt, is nog de vraag. De heropbouw van verdwenen entreepoorten bij de renovatie van sites (Struysvogel, De Engel, ...) zal wel een droombeeld blijven ...

De voorbije maanden ging ook veel gemeentelijke aandacht naar de opwaardering en vergroening van begraafplaatsen, in al de deelgemeenten. Onze vereniging had de voorbije jaren daarvoor inventarissen opgemaakt (denk aan de graftrommels), met aandacht voor funerair erfgoed, monumentale zerken of belangwekkende personages. In Hoegaarden bleef het graf van de brouwersgeneraties Tomsin-Dotremont bewaard. In Hoksem herstelde onze expert de gebroken grafplaat Philips-Philips.

*Struysvogel na de brand.
(foto gemeente Hoegaarden)*

Open Monumentendag (zondag 8 september) legt de klemtoon op kunst op locatie (waaronder gerestaureerde hoeves) in Outgaarden. Onze kring koppelt er de lancering aan van de struikelstenen, een internationale praktijk ter nagedachtenis van burgerslachtoffers van het nazi-regime in 1940-44. De gemeenteraad heeft die idee overgenomen en aan een werkgroep met raadsleden toevertrouwd. In dit nummer besteden we daar aandacht aan. Verder lanceren we een beschrijvende reeks over Hoegaardse huizen en hun bewoners doorheen de eeuwen. We beginnen bij De Venetiaen en kunnen verder lezen over een ander sportcafé, bij de wierlergende Rik Serin. Het is niet enkel kommer en kwel.

U leest met ons mee als abonnee voor de komende jaargang door nu de bijdrage van 20 euro te storten op rekening BE23 3630 8110 6891 van vzw Hoegaards Erfgoed (erelid 50 euro, vermelding in het blad.)

Hoegaardse Heemkring Hoegaards Erfgoed vzw - Voorzitter Georges Stienlet
Bestuursleden en/of medewerkers: Ann Raymaekers, Chris Michel, Diane Nitelet, Irène Bouthé, Noël Verlaers, Imelda Soetaerts, Ria Wastyn, Raymond Billen, Philip Nitelet
www.hoegaardserfgoed.be - Adres: 't Schip, Nerm 117, 3320 Hoegaarden

Elke vorm van verspreiding zonder expliciete en voorafgaande toelating van de verantwoordelijke uitgever is verboden en zal gerechtelijk worden vervolgd.

Open Monumentendag ("De Laatste reis") gedenkt Tachtig jaar Bevrijding 1944

Stolpersteine naar het model van Gunter Demnig.

Bron: <https://struikelstenen.nl/>

Op zondag 8 september 2024 vindt de nationale Open Monumentendag plaats, gekoppeld aan de Kunstroute (deels in monumentale hoeves) in Outgaarden. Ook is het tachtig jaar geleden dat de Tweede Wereldoorlog voor ons een einde nam, met de bevrijding van Hoegaarden. Vzw Hoegaards Erfgoed combineert deze elementen met een stand in de pastorietuin in Outgaarden. Ze vestigt de aandacht op het gemeentelijke project voor het plaatsen van "Struikelstenen", ter herdenking van politieke slachtoffers van de bezetting 1940-1944.

Uit de voorbereiding van het project blijkt dat wij in onze gemeente zeker een tiental oorlogsslachtoffers kennen die door het nazi-regime werden vermoord. Struikelstenen houden, in verschillende West-Europese landen, deze feiten in de publieke belangstelling. Er wordt een gedenksteen aangebracht op de stoep voor de laatste woonplaats van de slachtoffers. Dat gebeurt met de instemming van nabestaanden. Daarom dat die zich aan de stand in Outgaarden kunnen informeren. De gemeenraad van Hoegaarden heeft zich geëngageerd voor de materiële uitwerking van de idee.

In meer dan 26 landen in Europa zijn nu meer dan 100.000 dergelijke stenen aangebracht. Struikelstenen zijn kleine betonnen tegels van 10 x 10cm. Op de kop hiervan wordt een messingplaatje aangebracht waarin met slagletters de naam, geboorte- en overlijdensdatum en het deportatiecentrum van de herdachte persoon zijn aangebracht. Tot nu deden een twintigtal gemeenten in Vlaanderen mee, met in onze onmiddellijke omgeving Leuven en Sint-Truiden. Geen actie kon sterker aansluiten op een van de nationale thema's van de komende Open Monumentendag, namelijk "De Laatste Reis".

In dit nummer van "Alpaidis" is bij wijze van voorbeeld het reisverslag van Chris Michel naar de concentratiekampen opgenomen, ter nagedachtenis van Oscar Schoensetters (1904-1945), lid van het Geheim Leger, gemarteld in Breen-donk en overleden in Ellrich (Duitsland). Bladzijden 4/5.

Op de stand in Outgaarden wordt ook de brochure over het verzet "Van Oud-Heverlee tot Hoegaarden" verkocht. Zie Alpaidis 2024 nr2 (mei).

In april 2024 behandelde de Hoegaardse gemeenteraad het voorstel om struikelstenen ("Stolpersteine,") aan te brengen op plaatsen waar tijdens de Tweede Wereldoorlog burgers werden weggevoerd zonder kans op een terugkeer. De Duitse kunstenaar Gunter Demnig brengt deze gedenktekens aan in het trottoir voor de vroegere woonhuizen van mensen die door de nazi's gedeporteerd, vermoord of tot zelfmoord gedreven zijn. Een model van de stenen zal worden getoond op de stand in Outgaarden.

Enkele reis naar Breendonk en Dora

Chris Michel

In het voorjaar 2024 reisde ik naar het concentratiekamp van Buchenwald. Daar werd mijn grootoom Oscar Schoensetters precies 79 jaar geleden vermoord door het naziregime. Hij was de peter en oom van mijn vader Oscar. En de vader van Jacqueline en Liliane, die nog altijd leven. En van Margriet die onlangs is overleden. Begin 1944 werd hij thuis in Nerm, Hoegaarden door de Gestapo opgepakt omdat hij in het verzet actief was. Hij werd maandenlang gefolterd in Breendonk en vervolgens naar het concentratiekamp van Buchenwald overgebracht. Van daar moest hij verder naar Elrich, een ondergronds bijkamp van Dora- Mittelbau.

Dat was het dodelijkste en zwaarste kamp. De gevangenen moesten 12 u per dag werken in donkere, zeer vochtige en koude (8 graden) ondergrondse tunnels voor de productie van V-raketten. Ze mochten nooit uit de tunnels. Nooit zagen ze nog dag- of zonlicht. Tot aan hun dood of tot aan de bevrijding. In één korte tunnel sliepen 1.000 gevangenen, vijf hoog, opeengestapeld in houten rekken. Slapen was bijna onmogelijk door het lawaai, geschreeuw van stervende mensen, plaatsgebrek, koude, vochtigheid, stank, ruzies van mensen die naar die ene vieze toiletpot moesten ... Wassen konden ze zich niet. Velen stierven er binnen de maand van stress, vermoeidheid, honger of verwondingen. Wie niet meer kon werken werd in groep in een ruimte opgesloten om samen te creperen. De deur definitief op slot. Zonder eten, drinken of enige aandacht. Oscar stierf er op 5 februari 1945. Twee maand te vroeg voor de bevrijding door de Amerikanen. Veertig jaar jong... Ik gaf hem ter plaatse een klein eerbetoon met roosjes en diepe gedachten.

Als ik het concentratiekamp van Buchenwald binnenstap zie ik dat de klok boven de toegangspoort stilstaat op 15.u15. Het blijkt een herinnering te zijn aan het tijdstip dat de Amerikanen het kamp bevrijdden op 11 april 1945. Op de ingangspoort staat 'Jedem das Seine'. 'Ieder het zijne'. Hoe cynisch

kun je zijn. De twee jonge medewerkers van het bezoekerscentrum van Buchenwald zijn erg attent en hulpvaardig wanneer ik hen informatie vraag over Oscar. Ze laten bijna letterlijk alles uit hun handen vallen wanneer ik hen de naam van mijn grootoom geef. Ze vinden een fiche met daarop zijn gegevens, adres in Hoegaarden, leeftijd, aantal kinderen, dat hij een politieke gevangene is, zijn sterfdatum en plaats... Er staat een grote rode stempel op met zijn doorverwijzing naar het vreselijke kamp Dora -Elrich.

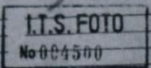
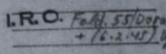
Het meisje slikt en zegt dat Ellrich het vreselijkste kamp was: "Eén op de twee gevangenen van Ellrich overleefden het niet. Hier in Buchenwald was dat nog één op vijf. In Ellrich stierven meer dan 4.000 van de 8.000 gevangenen". De jongen naast haar wil zich bijna verontschuldigen, maar ik onderbreek hem: "Jij kunt hier niets aan doen en ik heb geen enkele verdienste aan de verschrikkelijke dingen die Oscar heeft meegemaakt. Ik wil alleen graag weten wat er over hem te vinden is. Maar ik wil jullie oprecht danken voor de hulp en medeleven". Ze vinden nog een fiche en die grijpt me aan. Alles wat Oscar van kleren aan had staat er op. En ook dat hij een portefeuille met papieren en een zakhorloge mee had. Die laatste staat onder 'Waardevolle Zaken'.

De nazi's hadden een gruwelijk precieze administratie. Door die details zie ik Oscar bijna voor me staan. Nog in leven. Misschien nog met de hoop om zijn drie dochters, die vermeld staan op de fiches, ooit terug te zien. Of misschien al volledig gebroken door de eerdere foltering in Breendonk. Ik krijg het emotioneel even moeilijk en veins dat ik naar het toilet moet. Voor meer details verwijzen ze me vriendelijk door naar het kamp Dora- Mittelbau. Ze verwittigen hun collega's daar dat ik 's anderendaags langs zal komen.

KL: BUCHENWALD HSHL-Nr.: 49.199 B

Häftlings-Personal-Karte

Fam.-Name: <u>Schoensetters</u>	Überstellt	an KL:	Personen-Beschreibung:
Vorname: <u>Oscar</u>	am:	an KL:	Größe: _____ cm
Geb. am: <u>31.7.1904</u> in: <u>Hosgoorden</u>	am:	an KL:	Gestalt: _____
Stand: <u>gesch.</u> Kinder: <u>3</u>	am:	an KL:	Gesicht: _____
Wohnort: <u>Hosgoorden, Brabant Belg.</u>	am:	an KL:	Augen: _____
Straat: <u>Normstr. 39</u>	am:	an KL:	Nase: _____
Religion: <u>r. k.</u> Staatsang: <u>Belgien</u>	am:	an KL:	Mund: _____
Wohndet d. Angehörigen: <u>Vater: Franz S.</u>	am:	an KL:	Ohren: _____
am:	am:	an KL:	Zähne: _____
Eingewiesen am: <u>8.5.1944</u>	am:	an KL:	Haare: _____
durch: <u>Sb. Brüssel</u>	am:	an KL:	Sprache: _____
in KL: <u>Buchenwald</u>	am:	an KL:	Bes. Kennzeichen: _____
Grund: <u>Polit. Belg.</u>	am:	an KL:	Charakt.-Eigenschaften: _____
Vorstrafen: _____	am:	an KL:	Sicherheit b. Einsatz: _____
	mit Verfügung v.: _____		
Strafen im Lager:		Bemerkung:	Körperliche Verfassung:
Grund:	Art:		
KL 5-6. 44-500000			

Doorverwijzing naar het kamp Dora-Elrich.

En ook daar krijg ik een zeer attente en persoonlijke begeleiding door het kamp en de tunnels: "Jouw grootoom zat op het einde van zijn leven in een tunnel in een kamp aan de andere kant van deze heuvel. In het vreselijke kamp Ellrich. "De tunnels zijn in 1945 bijna allemaal opgeblazen door de Sovjets. Maar ze neemt me mee, via een recent gegraven koker, naar de vroegere ondergrondse tunnels met werkplaatsen voor de V-bommen. Ik kan de verschrikkelijke leef- en werkomstandigheden aan den lijve ondervinden. Het is er donker, extreem vochtig en koud. Maar voor mij is alles veilig en straks kan ik hier weer uit. De gevangenen moesten hier maandenlang ondergronds proberen te overleven. Na een bezoek van drie uur ben ik blij dat ik er uit mag. Ik kan me nauwelijks voorstellen wat dit was in die vreselijke omstandigheden van toen. En dan nog maandenlang. Ze zegt dat er van het kamp Ellrich, aan de andere kant van de heuvel, waar Oscar stierf, alleen nog een klein gebouw en een gedenksteen staan: "De DDR brak dit kamp af in het begin van de jaren '60, om er het 'IJzeren Gordijn' te bouwen". Ook daar ga ik roosjes leggen aan de gedenksteen.

Toen ik, vorige week, van mijn bezoek vertelde aan Oscars dochter Jacqueline, beschreef ze me in detail het moment dat ze die nacht van 6 januari 1944 als zevenjarig meisje met haar papa in bed lag: "Om 1 uur 's nachts werd er op de deur gebeukt. Er vielen mannen binnen en die riepen luid. En dan zag ik mijn papa brutaal in een vrachtwagen duwen." Het was een flits, maar dat laatste beeld van haar vader liet haar nooit meer los. Ook al is ze nu 86. Wat voor de gevangenen van Dora-Mittelbau extra zwaar was, is dat ze wisten dat de bommen die ze moesten maken op hun eigen steden en familie terecht kwamen. In Antwerpen alleen stierven daardoor 3.500 mensen. Op het einde van de oorlog viseerden de nazi's de haven van Antwerpen met V bommen omdat daar de wapens en militairen van de geallieerden aankwamen.

De begeleidster van de gedenkplaats vertelt me in detail waar Oscar werkte, stierf, gecremeerd werd en waar de stoffelijke resten zijn gegooid van hem en de andere gevangenen. Ook stuitend is het feit dat de communistische Sovjets het concentratiekamp na de bevrijding van 1945 verderzetten met hun gevangenen. Ook daar stierven massa's mensen. De omstandigheden waren minstens even erg als onder de nazi's. Dat werd door de communistische dictatuur van de DDR verzwegen. Huidig president Poetin werkte aan die wandaden mee als jongere officier van de communistische KGB in de DDR. Ik ging ook de plek waar hij werkte, het hoofdkantoor van de STASI, de geheime dienst van de DDR, in Leipzig, bezoeken. Het werd niet voor niets 'De bloedrode terreur', genoemd. Met steun van Lenin. En later uiteraard van Stalin. De opvolger KGB zou er nog vele miljoenen vermoorde mensen aan toevoegen. Voor Dzerjinski, die vreselijke sadist en moordenaar richtte neocomunist Poetin onlangs nog een standbeeld op in Moskou. Het zou goed zijn dat de media en scholen, naast terechte bezoeken aan nazikampen en de Dossinkazerne, ook aandacht zouden besteden aan het gevaar van extreem links. Dat gebeurt bijna niet. Nochtans zijn alle extremen gevaarlijk.

Trouwen kon niet zonder boekje

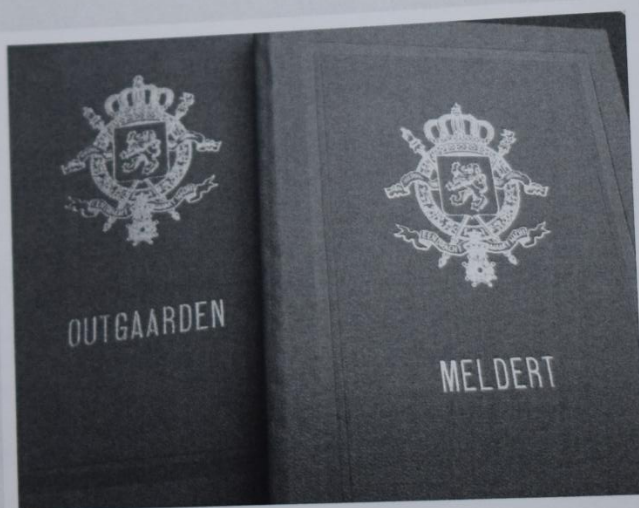
Archief Grand Cru

Magda Vancleynebreugel (1 april 2024) bezorgde ons documenten over haar familie Brasseur, uit het Kapittelhuis in Hoksem. Daarbij horen ook twee trouwboekjes, uit 19xx. Ze geven de burgerlijke stand weer van de familie. Deze trouwboekjes blijken van een "nationaal" model, zonder specifieke lokale opschriften of wapenschild.

Dat is anders bij het tiental andere trouwboekjes die zijn bewaard, door de gemeenteadministratie uit latere jaren. Die verschillen qua vorm en kleur en dragen een wisselend wapenschild. Voor Hoe gaarden zelf gaat om het tot nu geldige embleem met de bisschopsstaf (verwijzend naar het prinsbisdom Luik). Ook van Meldert en Outgaarden zijn boekjes bewaard. Meldert en Outgaarden plaatsten het schild van de provincie Brabant op hun officiële stukken. Alhoewel, Meldert had een eigen wapenschild dat bijvoorbeeld ook is terug te vinden op het vaandel van harmonie St.-Quirinus (daar aangevuld met twee schapen die verwijzen naar de legende van Sint-Ermelindis).

Trouwboekjes tot vandaag.

Modellen in gebruik in Meldert (tot 1964) en Outgaarden (1976).

Deze (blanco) trouwboekjes worden bewaard in het archief Grand Cru. Ze geven de evolutie weer van de gebruikte modellen. Wikipedia zegt: "Vanaf 1811 was het verplicht om van geboorten, huwelijk, echtscheiding, overlijden aangifte te doen bij de burgerlijke stand. Bij het huwelijk kreeg men aanvankelijk een geschreven huwelijksbewijs."

Het "boekje" met de wettelijke schrijfwijze van de namen en de juiste huwelijksdatum kwam nadien. De huwelijksdatum was voordien betwistbaar als de burgerlijke en de eventuele kerkelijke plechtigheid werden verward. Door de digitalisering van de burgerlijke stand is het huwelijksboekje vandaag niet meer nodig. Het blijft in gebruik als emotioneel aandenken. Het werpt een blik op de familietoestand en kan dienen bij stamboomonderzoek. Bij het opruimen van een inboedel zijn het geen objecten die je achteloos weggooit.

Den Venetiaen, herberg sinds 1845

Professor Bart Van der Bruggen (Asse 1972), is verbonden aan het Departement Chemische Ingenieurstechnieken van de KU Leuven. Hij dook in notariële archieven in Leuven en elders. Als resultaat presenteert hij een aantal historische beschrijvingen van woonhuizen (en hun bewoners) in Hoegaarden-centrum. Hierbij leest u de eerste aflevering. Dr. Van der Bruggen woont aan de Putzeysstraat ("rue au caffè") in Hoegaarden. In een volgende nummer behandelt hij een ander deel van onze "Italiaanse hoek" onderaan het Gemeenteplein.

Bart Van der Bruggen.
Foto KU Leuven

Dit is de huidige taverne 'Den Venetiaen', op de hoek van het Gemeenteplein en de Arthur Putzeysstraat. Het pand staat geboekt in 1847: met huisnummer 61; in 1867 als Grande Place 1; in 1880: Grand' Place 1 ... En verder: 1890 Grand' Place 1; 1900 Grand' Place 1; 1910 Place Communale 1; 1920 Place Communale 1; 1930 Gemeenteplaats 1; 1947 Gemeenteplaats 22; 1960 Gemeenteplaats 22. Bouwjaar volgens kadaster: tussen 1850 en 1874. Mogelijk is het huis zoals het vandaag bestaat altijd een herberg geweest, sinds ca. 1845.

Het huis was zeer lang in eigendom van de familie De Kinder. Vader Henri Jean De Kinder overlijdt al op 28 messidor jaar IX (17.07.1801), maar moeder Marie Anne Dumont leeft veel langer. Ze hebben nog vijf kinderen in leven: (Marie) Elisabeth De Kinder (°24.05.1769). Gehuwd met Matthieu Buelens, en woont te Kumtich; Jean-Baptiste De Kinder (°08.12.1771); Barbara De Kinder (°08.06.1779); Angeline De Kinder (°05.02.1785). Getrouwd met Jacques Dotremont en woont in Antwerpen in de Rue des Berceaux; Paul (Paulin) De Kinder (°07.07.1789).

Elisabeth sterft in Kumtich op 24.01.1816. Deze gezinssamenstelling wordt bevestigd door een akte van verkoop op 31.12.1817¹. In deze akte wordt bevestigd dat Marie Anne Dumont het vruchtgebruik heeft van het huis; de naakte eigendom is verdeeld in vijf: vier vijfden voor de nog levende kinderen, en het aandeel van Elisabeth gaat naar Jean-Baptiste, volgens akte van 29.05.1811².

De akte van verkoop beschrijft het huis als 'une maison batie en pierres avec basse-cour et autres batimens y attenant, le tout contenant environ deux ares soixante quatre centiares ou dix verges petites' (spelling letterlijk overgenomen). Het is gelegen 'sur la grande place, joignant d'un côté au pavé conduisant de la beecke à l'église, du 2me à la rue au caffè, du 3me et 4me côtés aux héritiers Henri Coenegras'. Er is een verwijzing naar een rente die werd ingesteld door de schepenen van Hoegaarden in 1679 (zonder datum).

1 Akte 173, 174, 175, 176, 177 notaris H. Putzeys, 31.12.1817.

2 Akte notaris H. Putzeys, 29.05.1811.

Belangrijk in deze akte is de grootte van de eigendom. De grootte van het huidige nummer 22, Den Venetiaen, is 1 a 29. Dat betekent dat ook het huis ernaast was geïntegreerd in de eigendom. Dat huis heeft vandaag twee nummers, 23 en 24, met een oppervlakte van respectievelijk 72 en 129 m². De som ervan komt ongeveer overeen met de grootte van de eigendom die beschreven wordt in 1817. Het buurhuis, vandaag nummers 23-24 en 25, is het oude raadhuis, wat een bijzondere functie had; de verwijzing naar Coenegras slaat vermoedelijk hier op.

De koper is Jean-Baptiste Van Autgaerden; dat is de oud-burgemeester en zoon van Jean-Baptiste Van Autgaerden, getrouwd met Françoise Van Nerum. De aankoopprijs is 1334,42 frank; het genot is te beginnen op 2 augustus van het jaar erna, 1819; tot dan blijft de familie hier wonen. Er is evenwel een clause die bepaalt dat de verkopers nog tot 1 augustus 1819 de aankoopsom kunnen terugbetalen, waardoor de aankoop komt te vervallen. En zo gebeurt ook: het huis blijft eigendom van de familie De Kinder.

Op 16.12.1830 sterft Paulin, 42 jaar oud, dagloner, in het huis door hem bewoond op de Grote Markt. Drie jaar later, op 04.12.1833, sterft Marie Anne Dumont. Net voor haar dood³ had ze het huis nog verhuurd aan haar kinderen Joannes Baptista en Barbara De Kinder. De verkoop van het huis gebeurt pas veel later, op 16.04.1845⁴. In deze akte wordt het huis opgesplitst in twee delen: (1) een onderplaats, kamer en twee zolders daarboven (56 ca), regenoten de markt, de Koffi-straet, het volgende lot en Servatius Coenegras, en (2) eene keuken, kamer, voorhuys, veestal, verkenskot, twee zolders daarboven en kelder (84 ca), regenoten het voorgaende lot, de Koffi-straet en Servatius Coenegras. Joannes Baptista en Barbara De Kinder zijn de verkopers samen met hun zus Angelina De Kinder, weduwe van Jacques Dotremont.

Het geheel wordt verkocht aan Jean-Baptiste Putzeys (°15.02.1818, zoon van Servais Putzeys en Catherine Stockmans). Jean-Baptiste Putzeys was een neef van notaris Louis Alexander Putzeys, en een broer van Louis Nepomucène Putzeys, die in de Gasthuisstraat woont. Jean-Baptiste Putzeys koopt een jaar later, in 1846, ook het huis aan de overkant (vandaag nummer 20, restaurant Don Camillo), en daar gaat hij wonen.

Het huis op de hoek met de Koffiestraat wordt uitgebaat als café (en het ontstaansjaar van Den Venetiaen zou bijgevolg 1845 kunnen zijn) door Jean-Baptiste Smeyers (°21.08.1820), de zoon van François Audouin Smeyers (°03.04.1889, zoon van Louis François Smeyers en Gertrude Doutremont, †22.04.1844) en Marie-Thérèse Vanmol (°26.12.1793, dochter van (Pierre) Lambert Van Mol en Marie-Thérèse Verbeelen). Zijn ouders woonden schuin over in de Koffiestraat.

Jean-Baptiste Smeyers is een ex-soldaat. Hij trouwt op 27.02.1852 te Hoegaarden met Virginie Morren (°04.11.1831, dochter van Henri Morren en Barbe Maes). In de huwelijksakte wordt hij 'cultivateur' genoemd en niet 'aubergiste' of 'cabaretier', wat erop kan wijzen dat hij pas nadien begon met het uitbaten van de herberg van Jean-Baptiste Putzeys. Bij de geboorte van het eerste kind, in november van hetzelfde jaar, is hij wel 'cabaretier'. De kinderen zijn:

- François Charles Smeyers (°30.11.1852) – verhuist naar Grand Rosière in december 1890;
- Marie Catherine Smeyers (°15.08.1856) – vertrekt naar Brussel in 1880;
- Augustin Smeyers (°26.09.1858);
- Cecile Smeyers (°20.11.1860) – vertrekt naar Leuven in maart 1883;
- Jean-Baptiste Clement Smeyers (°07.02.1863);
- Charles Emile Smeyers (°28.05.1865);
- Marie Celestine Smeyers (°22.09.1867) – vertrekt naar Brussel in november 1895;
- François Smeyers (°14.01.1870, †27.11.1872);
- Jacques Smeyers (°26.05.1872);
- Emilienne Smeyers (°09.08.1874);
- Arthur Smeyers (°30.06.1877).

3 Akte 113 notaris H. Putzeys, 03.11.1833.

4 Akte 79 notaris L. Putzeys, 16.04.1845.

Venetiaen (links) met opschrift Café.

In 1880 en 1890 woont het gezin in de Doelstraat, op nummer 18 (nummering 1880, nummer 16 bij nummering 1890), maar is er niemand geregistreerd op Grand' Place 1. Jean-Baptiste Smeyers overlijdt op 29.01.1887. Bij zijn overlijden is hij 'zonder beroep', terwijl Virginie Morren 'cabaretière' is: zij heeft het uitbaten van de herberg in handen genomen. Virginie Morren overlijdt op 20.09.1910.

Op 15.06.1895 schenkt Jean-Baptiste Putzeys dit huis aan zijn zoon César Putzeys⁵. De herberg wordt tussen die datum en 1900 overgenomen door Julie Marie Giroulle (°26.02.1855, dochter van Pierre Giroulle en Rosalie Senebergh). Zij is niet getrouwd, maar heeft drie natuurlijke kinderen. Samen met twee daarvan woont ze in de herberg: Hubert Ferdinand Giroulle (°31.12.1876), en Lucie Giroulle (°14.11.1890). Er was nog een derde kind, Felix Giroulle (°06.02.1884), maar die is niet hier geregistreerd. Hubert Ferdinand Giroulle trouwt op 04.07.1908 met Marie Meunier, en gaat in de wijk Egypte wonen.

Op hetzelfde moment (juli 1908) komt hier Léon Victor François Delapepinière (°10.09.1876 Schaarbeek) met zijn vrouw Rosalie Vermeulen (°05.01.1880 Hoegaarden, dochter van Edouard Vermeulen en Julienne Vanbrussel). Ze zijn getrouwd te Hoegaarden op 08.02.1902, en hebben vier kinderen:

- Julienne Delapepinière (°10.12.1902);
- Pauline Jeanne Delapepinière (°31.12.1903);
- Claude Delapepinière (°10.06.1905);
- Oscar Arthur Joseph Delapepinière (°26.08.1906).

Deze familie blijft hier niet lang wonen; ze wonen na 1910 in de Fabrieksstraat op nummer 18 (nummering 1910, later gewijzigd naar 17B). Julie Marie Giroulle gaat in het Smisveld wonen op nummer 3, en in 1913 in de Nieuwstraat op nummer 38.

⁵ Akte 146 notaris Arthurus Josephus Putzeys, 15.06.1895.

Cesar Putzeys was ondertussen al overleden, op 21.01.1905. Hij laat drie zonen na: François Putzeys (°04.02.1884), die in Brussel woont⁶; Robert Putzeys (°02.05.1886, †18.04.1944), violist, woont ook in Brussel⁷; en Frederic Putzeys (°11.07.1889), die in Hoegaarden blijft wonen en het hotel aan het station uitbaat⁸.

De volgende uitbater van de herberg op de plaats is François Ruelens (°04.01.1881, zoon van Pierre Ruelens en Marie Octavie Ruelens). Hij is kapper en *cafetier*; hij trouwt op 12.04.1920 met Emerence Doyen (°24.02.1881, dochter van Antoine Joseph Doyen en Henriette Dotremont). In 1910 wonen hier ook nog twee broers en twee zussen van François:

- Joseph Ferdinand Ruelens (°03.10.1876), overlijdt op 16.12.1914;
- Louis Ruelens (°15.01.1882), trouwt op 01.02.1908 met Marie Barbe Berthe Vandermolen (°20.05.1886, dochter van Joseph Vandermolen en Marie Cornélie Meunier). Hun kinderen zijn Charles Corneille Ruelens (°04.07.1908 – onderwijzer, trouwt op 02.09.1931 met Josephine Steenwegen uit Zétrud-Lumay en gaat vervolgens in Sint-Joost-ten-Node wonen) en Irène Clémence Ruelens (°06.02.1914 Anderlecht). Louis Ruelens is schrijnwerker. Het gezin komt hier pas wonen in 1919; ze woonden tijdens de oorlog in Anderlecht. In december 1921 verhuizen ze naar de Doelstraat, nummer 38 (nummering 1920).
- Clémence Ruelens (°22.01.1890), repasseuse de linge, overlijdt op 20.11.1914;
- Vitaline Ruelens (°04.03.1894), eerst eveneens 'repasseuse de linge', later 'cabaretière', verhuist naar Antwerpen op 15.12.1919.

François Ruelens en Emerence Doyen krijgen een zoon, Georges Pierre Antoine Ruelens (°10.11.1924), maar die blijft niet in leven (†13.11.1924).

Van 1942 tot 1945 woont hier ook Albert Felix Noppen (°05.08.1918 Sint-Pieters-Rode, zoon van Gustaaf Noppen en Anna Maria Deroost). Hij is op 31.12.1941 te Lubbeek getrouwd met Gabriella Modesta Swevers (°30.05.1918 Lubbeek, dochter van Alphonsus Swevers en Maria Stephanica Adams). Ze helpen allebei in de herberg; hij is werkman-herbergier, zij is herbergierster. Ze hebben een zoon, Paul Maria Gustave Noppen (°20.08.1943 Leuven).

Na 1945 komt Joannes Ghislenus Carolus Julianus Lambrechts (°28.11.1919 Lubbeek, zoon van Gustaaf Lambrechts en Maria Mathildis Roelants) hier ook wonen. Hij is schoenmaker (maar later caféhouder-baas), gehuwd op 24.09.1945 te Molenbeek-Wersbeek met Irène Maria Ursula Daenen (°05.08.1921 Molenbeek-Wersbeek, dochter van Albertus Ludovicus Daenen en Anna Maria Sandermaans). Ze hebben drie kinderen:

- Maria Mathilde Gustave Lambrechts (°21.01.1947 Tienen);
- Madeleine Maria Louis Emilienne Lambrechts (°02.03.1951 Tienen);
- Benjamin Jean Lambrechts (°17.01.1955 Tienen). Het gezin verhuist naar Tienen in februari 1956.

François Ruelens en Emerence Doyen wonen twee huizen verder, op nummer 25. Op 01.11.1959 gaat François Ruelens op pensioen.

6 Geneanet, Sylvain Picqué: 'Habitait 10 rue du Cirques à Bruxelles.

Président de l'Association des patrons Electriciens de Belgique' (geen referentie).

7 Geneanet, Sylvain Picqué: 'Habitait Chée d'Uccle, 340 à Linkebeek. Premier prix au Conservatoire de Bruxelles en 1906. Soliste aux Casinos d'Ostende, Nice, Berlin etc. Commerçant en instruments de musique, Place Agneessens à Bruxelles.' (geen referentie).

8 Geneanet, Sylvain Picqué: '1919 diplômé de Droit de l'U.C.L. En 1926 attaché au Cabinet du Procureur du Roi. De 1928 à 1931 Avocat à St Trond. En 1936 vient habiter rue de la Station, 28 à Hoegaarden' (geen referentie).

In februari 1956 wordt het café overgenomen door Marcel Charles Finoulst (°12.06.1927, zoon van Léon Corneille Philippe Finoulst en Marie Vitalie Trechels). Hij is op 04.04.1953 getrouwd met Lucienne Henriette Mertens (°18.10.1929, dochter van Frans Mertens en Jeanne Sors). Hij is kolenhandelaar, zij is herbergierster en daarnaast ook winkelierster in boeken en schrijfgerief. Hun kinderen zijn:

- Marianne Finoulst (°24.10.1957 Tienen);
- Werner Lilly Henri Finoulst (°13.11.1964 Tienen);
- Gunther Monique François Finoulst (°24.03.1968 Tienen).

Ze blijven hier zes jaar; op 01.03.1962 verhuizen ze naar de Doelstraat op nummer 25 (nummering 1960).

Op 01.03.1962 is het in de herberg de beurt aan Louis Maurice Albert Delvaux (°18.10.1825 Kortenaken, zoon van Gerard Eduard Delvaux en Maria Wivina Leontina Meeus), getrouwd te Rummen op 14.11.1956 met Leonie Louisa Vanwelkenhuyzen (°04.12.1938 Rummen, dochter van Louis Emilius Vanwelkenhuyzen en Maria Emilie Octavie Somers). Ze woonden eerst (tijdelijk) in de Henri Dotremontstraat op nummer 2. Eerder woonden ze in Herk-de-Stad (Terbermen 19). Hij is voor 1962 'autovoerder', maar nadien handelaar-herbergier (zelfstandig). Hun kinderen zijn:

- Betty Octavie Lutgart Delvaux (°27.02.1957 Sint-Truiden)
- Dirk Emile Leonard Delvaux (°25.02.1961 Tienen).

Nadien wordt de zaak geëxploiteerd door onder andere Roger Schoensetters-Lockamper, Thierry Fourie, vanaf 1996 door André en Christiane Schoensetters-Lockamper, sedert 2012 door Toets Thielemans en vennoten.

De naam Venitien op de gevel werd gecorrigeerd in Venetiaen. Die naam verwijst naar François Toletti,⁽⁹⁾ een glazenmaker die in de Gasthuisstraat woonde. Bij ons weten was hij nooit eigenaar of uitbater van het café. Francesco Toletti werd geboren in Lombardije (It) op 31 oktober 1792. Om te ontsnappen aan de dienstplicht (Napoleon nam Piemonte en Lombardije in) verliet Toletti, met zijn oom Caroli Monetti, rond 1812 zijn land. Zij reisden rond als glazenmakers. Na 1815 woonden zij in Namen en rond 1817 waren ze aan het werk aan de kerk in Hoegaarden, samen met onder andere de 20-jarige Lambert Stockmans uit Nerm. Toletti trouwde met de 25-jarige zus van Stockmans, officieel in 1821. Voordien was, in 1819, hun zoon Louis geboren. Vanaf 1821 volgden nog acht kinderen.

Victor Toletti, kleinzoon van Francesco, bijgenaamd Pit (foto Alpaidis 1974)

⁹ Hubert Van Nerum, Een Italiaan in Hoegaarden, stamboom Toletti en Stockmans, Alpaidis, jaar 1974/35.

Project "Valleien vertellen": Worden landbouw en natuur weer maatjes?

Eline Lathouwers (foto CAG)

"VALVERDE. Valleien Vertellen. Duurzaamheid en Erfgoed" is een bovenlokaal cultuurproject (CAG, Centrum voor Agrarische Geschiedenis) dat nieuwe kennis over de evolutie van de Oost-Brabantse valleien, Gete, Demer en Dijle tot bij een breed publiek wil brengen. Eline Lathouwers (1997) promoveerde aan de KU Leuven met haar bijdrage over de impact van mens en beleid op, onder andere, de Grote Gete. (1)

De valleigebieden van Gete, Demer en Dijle zijn rijk aan erfgoed, verhalen en vakmanschap. Ze getuigen van eeuwenlange interacties tussen mens en milieu. Domineerde aanvankelijk het agrarische karakter, dan zijn ze vandaag tevens goed bewaarde open-ruimtecorridors die zich lenen tot natuur- en cultuurbeleving.

Sinds 1840 beheerst de bevordering van de landbouw de agenda. Recreatie en natuur kwamen in beeld vanaf 1980. Menselijke activiteit heeft de rivierlandschappen gekneed. Voorbeeld: door de ontbossing van de plateaus stroomde sediment af naar de rivier waardoor de oevers van de Dijle rijke zandleem-akkers werden. Menselijk ingrijpen verklaart het verschil tussen het weideland in de westelijke Demervallei en de oostelijke valleiakkers, die droogvelden door opheffen van meanders en rechttrekking voor scheepvaart (blz. 139/140). Hoegaarden (en eerder Landen en Zuid-Limburg) ondervond de impact van de nadruk op de landbouw bij de ruilverkaveling uit 1983-2000... Dat leidde achteraf tot toegenomen erosie en watersnood in vallei en dorp. Daarop is de waterhuishouding alweer aangepast. Naargelang aard en omvang van de rivieren en beken bleken daarvoor verschillende bestuurders bevoegd. De auteur noteert dat bij de provincie de documentatie daarrond ondermaats is (blz. 141).

Tegenstrijdige belangen zijn van alle tijden. Lathouwers zag hoe rivierpollutie door economie en demografie de drinkwaterkwaliteit ging bedreigen. In de periode 1860-1880 bleken landbouwers bang van te veel aan water, terwijl molenaars er meer van wilden. Een eeuw later groeide het conflict tussen landbouw en natuur. Vanaf 1970 verloor landbouw zijn dominante positie in het debat. De auteur beseft evenwel dat querulanten eerder de pers haalden dan de overheidsdiensten die een algemeen beeld voor ogen hadden. Zij noteert uit de mond van technici van de ruilverkaveling dat niet zij de controverse zochten in de media. "Nuance is important." (...) Er is geen unieke formule voor alle valleigebieden: "There are no quick fixes to the waterproblems." (blz. 199)

Tijdens de opeenvolgende ruilverkavelingen trad een evolutie op: "In de voorafgaande herverkavelingen gebeurde alles in functie van de landbouw, zonder debat met derden. Toch is het aanvechtbaar dat "Hoegaarden" voor de doorbraak zorgde in de aanpak, hoewel getuigen spreken van "een stap voorwaarts". De laatste Hoegaardse suikerfabriek sloot en het vervoer naar de fabriek in Tienen vergde meer tijd langs onverharde en vaak modderige veldwegen. Het slechte wegennet hinderde de toegang tot het veld, bemoeilijkte manoeuvres en vertraagde de oogst. Er ontstond sterke competitie met landbouwers uit Outgaarden waar de ruilverkaveling pas was voltooid (1988). Het inhuren van seizoensarbeid werd lastiger en dus ook de rendabiliteit. Daarom experimenteerden Hoegaardse landbouwers met alternatieve teelten zoals vlas en erwten - vooral nadat de graanprijs instortte midden de jaren tachtig. Boeren zag de kans om via ruilverkaveling hun inkomen veilig te stellen. Een ander teer punt voor de landbouwers in Hoegaarden was de fragmentatie en de veelal smalle en onregelmatige gevormde percelen."

“Toch werd ruilverkaveling niet door iedereen verwelkomd. Boeren zijn getrouwd met hun land. Elke vierkante meter die je afpakt lijkt “een steek in het hart”. De ambtenaar die percelen hertekent speelt voor sociaal werker die omspringt met de mensen hun geld en huishouden, inbegrepen familievetes. De herverdeling van land en soms ook de herbestemming voor niet-agrarisch doel, voedden de argwaan bij landbouwers want zij waren niet vertrouwd met inmenging van buiten hun sector (en zeker niet van natuur- en milieugroeperingen). Maar het structuurplan voor Hoegaarden legde, tijdens de realisatie van landbouwdoelstellingen, overleg op over eisen vanuit andere sectoren. Voorbeeld: in de eerdere ruilverkaveling van Melkwezer werden holle wegen opgevuld, maar in Hoegaarden koos het comité de aanleg van bufferstroken bovenaan de taluds om erosie van grond en afstromen van pesticiden te voorkomen. (...) Voor Hoegaarden weigerde de Vlaamse overheid (nvdr onder bevoegd minister Norbert De Batselier, SP) de subsidiëring van drainage om weides in de vallei om te zetten in akkerland. In Vlaanderen was Melkwezer de laatste ruilverkaveling waar drainage oude stijl werd toegepast.”

Overstroming van de Schoorbroekbeek, in de Loriesstraat. (foto rb)

“De meeste straten in Hoegaarden liggen in de vallei, omgegeven door akkers op heuvels en plateaus. Dat maakt ze kwetsbaar voor erosie en modderstromen. Extra maatregelen werden getroffen voor de waterafvoer en erosiepreventie. Hoewel de herverkaveling al volop aan gang was, werden aanpassingen doorgevoerd. Het ruilverkavelingscomité leerde van “a muddy disaster” zoals in mei 1999: een lokale maar intense stortbui, in combinatie met lege velden, bewezen dat vijf nieuwe wachtbekkens nog niet volstonden. (...) Twee concrete maatregelen werden getroffen. Eerstens de aanleg van grachten en het ruimen van bestaande afvoerkanalen. Ten tweede de creatie van wachtbekkens voor overtollig regenwater.” Verder veranderde de methode om een landschap te evalueren: vrijwilligers brachten natuurwaarden in kaart, taluds met gobertangesteent kwamen in de kijker, in natte zones won de natuur aan belang, holle wegen werden niet altijd verhard.

De krachtverhoudingen wijzigden gedurende het proces. Eline Lathouwers trekt conclusies: “Vanuit het standpunt van het Regionaal Landschap was Hoegaarden “a real breakthrough” vermits natuur nu mee aan tafel zat en - op termijn - uitzicht had op het verwerven van grond. Dankzij de ruilverkaveling werden kansen gecreëerd voor natuur in de valleien van Mene en Schoorbeek, goed voor veertig hectare of vijf procent van het projectgebied. De meeste van deze percelen waren aanvankelijk slechts in beheer gegeven van Natuur en Landschap (dat andere gronden al bezat) maar ze zijn nadien door de vereniging aangekocht. Ze werd een prominent grondeigenaar in Hoegaarden. Delen van de Z-vormige Schoorbroekvallei werd nadien Natura 2000 gebied, wat geenszins kan worden gezegd van gelijkaardige valleien aan de Kleine en de Grote Gete in Melkwezer.”

“Toeristische infrastructuur kwam op de agenda in Hoegaarden waar de Toeristische Federatie van Brabant reeds wandelpaden had bewegwijzerd. Meer dan een derde van het budget van de ruilverkaveling ging naar recreatie en behoud van cultureel erfgoed. Naast de internationaal bekende brouwerij in Hoegaarden-centrum, die dagjesmensen aantrok, wilde het comité openluchtrecreatie (fietsen, wandelen) aanwakken in een agrarisch cultuurlandschap. Dat vergde betonwegen, rustplekken en bewegwijzering. Het eerdere ontoegankelijke populierenlandschap werd ontsloten. Holle wegen werden uitgerust als trekkerspaden en fietsroutes, om te voorkomen dat ze dichtgroeiden. Vermits Hoegaarden een “bike paradise” werd, moesten motocrossers en rallyrijders inbinden. Managers van paardenmaneges van hun kant verkozen onverharde wegen in plaats van beton. Ze werden gesust met tweesporenwegen. Jagers keken erop toe dat er nog voldoende boszones behouden bleven.”

Landbouwweg aan de Marollenkapel, voor de ruilverkaveling. (Foto rb)

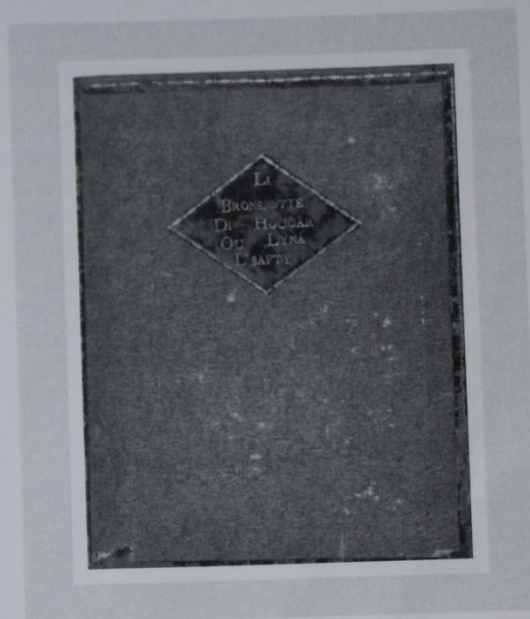
In tweehonderd jaar riviermanagement heeft Lathouwers allerlei evoluties onderkend. Alhoewel, kanalisatie voor scheepvaart of rechtekking voor waterafvoer hebben het Demerbekken niet bijzonder zwaar getroffen. (Plannen voor rechtekking van de Velpe zijn halverwege opgedoekt, rechtekking op de Schroorbroekbeek is beperkt tot de dorpskom van Nerm). Landbouw en grondbezit domineerden op het platteland. Vanuit steden werd het industrieel belang van waterlopen benadrukt (19de eeuwse suikerfabrieken in de Getestreek). Door de uitbouw van wegen en spoornet verdween de rol van water als transportweg. Molenaars en schippers trokken aan het kortste eind. De vraag naar voedselproductie kreeg de bovenhand in droog te leggen valleien. Als ze al niet werden benut voor woonwijken en industriezones. Watermanagers kampen tot nu met de gevolgen daarvan.

- 1 Lathouwers E., “Human-environment interactions in Flemish floodplains since the late 18th century”, 2024, eindverhandeling voor het behalen van de titel Doctor of History and Science (Geography), KU-Leuven.
- 2 Over het Centrum Agrarische Geschiedenis: https://cagnet.be/page/floodplain_environments

Kruik Hoegaards speelt hoofdrol in opera

Raymond Billen

In een komische opera in Luiks dialect, uit 1810, speelt een kruik Hoegaards bier een centrale rol. Barthélémy-Etienne Dumont, (Luik 1756-Luik 1841) componeerde "Li Bronspot' di hougâr; ou Lynâ l'safty" (Bronspotte du Hougare ou Leonard le Savetier, of in het Nederlands Een stoop Hoegaards bier of Leonard de schoenlapper). Het kreeg een lovend voorwoord van André Grétry, de componist van op ons oude duizend-frankbiljet.(1)

B.-E. Dumont was notaris in Luik, componist van verschillende teksten en muziekwerken. Zijn ouders, André Dumont en Dieudonnée Gillard, gedomicilieerd in de parochie Saint-Martin, behoorden tot de burgerij. Hun zoon kreeg als peter de architect Barthélemy Digneffe, zijn toekomstige schoonvader. Notaris en ontvanger van de gasthuizen, poëet en musicus, B.-E. Dumont componeerde drie opéras-comiques: «Ine perrique es mariège», «Li Bronspotte di Hougare», «Li dobe mariège», plus enkele minder belangrijke cantates zoals «Mathi l'Ohai» en «Cantate à Grétry». Dumont leefde in revolutietijd. Hij droeg vier nationaliteiten: Luiks, Frans, Hollands, Belgisch. Hij beleefde nog de tijd van de prinsbisschoppen.

"Bronspotte ..." is een "opéra comique", 282 handgeschreven pagina's muziek en libretto. Dat stuk is bewaard in de Bibliothèque nationale de France, département Musique. Het werk wordt als taalkundige bron geciteerd in de Archives historiques et littéraires du Nord de la France(2): "Dergelijke liedteksten in dialect hebben een reëel belang voor filologen en hebben een intrinsieke waarde: als zedenstudie, historische achtergrond, lokale woordenschat." Vergelijking van deze en andere literaire werken, in chronologische volgorde, wijst op de degradatie van het dialect. Ook het "Luiks" schikt zich naar de dominante romaanse taal. In 1844 stelt men vast hoe lokaal taaleigen vervlakt en uiteindelijk slechts in klemtonen nog verschilt van het Waals.

Louis Lavoye(3) beschrijft de relatie tussen Dumont en de bekendere componist Grétry. Grétry noemde hem: «Mon cher confrère en Apollon». Dumont, op zijn beurt, was groot bewonderaar van de meester met de opera «Tableau parlant». Dumont nam bijvoorbeeld het initiatief voor de creatie van een place Grétry in Luik. Hij leverde de muziek voor de inwijding: "Hymne pour l'inauguration de la place Grétry dans la ville de Liège, sa patrie, le 3 juin 1811". Grétry is wegens ziekte weerhouden maar laat weten tot tranen toe te zijn bewogen.

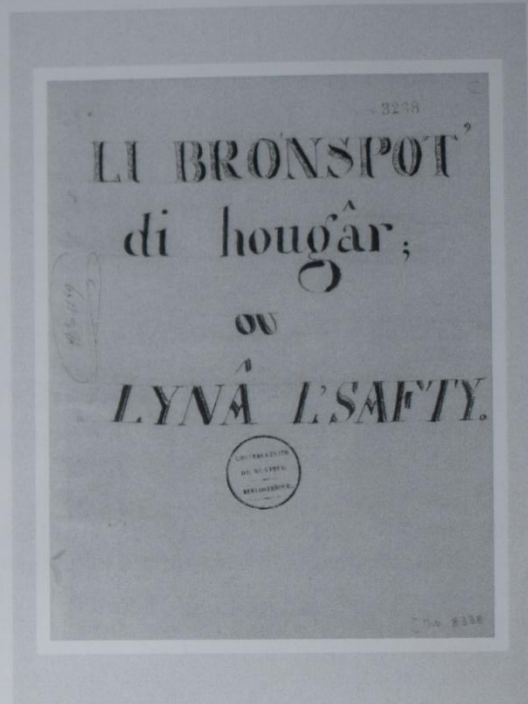
Grétry prees Dumont dan weer bij elke gelegenheid. Na de ontvangst van «LiBronspotte di Hougare» schreef hij aan Dumont: «Ik overliep gisteren uw partituur van deze opéra liégeois. Ik wil u er voor belonen met een groot applaus. Ik zie hier het werk van een confrater, een muziekprofessor, twee titels die u eervol toekomen.» In 1811 brengt Grétry een cantate van zijn Luikse vriend onder de aandacht van enkele compositeurs in Parijs: "Die waren opgewonden na de lezing van een dialect, dat ze niet konden lezen. Ze zijn verbaasd dat er in een notaris zo'n goed musicus schuilt."

Maurice Piron(4), een eeuw later, heeft onze Dumont minder hoog op: "Vanuit literair oogpunt heeft "Li bronspot' di hougâr" niets opmerkelijks. De actie is quasi nul. Een schoenlapper, Lînâ, en zijn vrouw, Lisbèt', zijn het voortdurend oneens. De eerste viert te graag het verlengde weekend. Hij houdt van de fles, terwijl de tweede uitblinkt met haar snibbig karakter.

Tijdens een treffen met veel Hougaerde, niet zonder moeite tot stand gekomen, zullen ze zich verzoenen en instemmen met het huwelijk van hun dochter Bâre met de gretige Noyé. Deze simpele klucht bevat delen met weinig bravoure. Het is eerder conventioneel: jammerklachten van de ongelukkige echtgenoot, de verleiding van de drank, plus vier strofen over de romance. "

Bronnen:

- (1) <https://rapportgallica.bnf.fr/>
- (2) "Choix de Chansons en Poésies Wallonnes (Pays de Liège)", uitgeverij Felix Oudart (1844).
- (3) Louis Lavoye in "Bulletin Institut-archeologique-liegeois" (1949-1950), blz. 246-250
- (4) Maurice Piron in "Bulletin Institut-archeologique-liegeois" (1949-1950), blz. 251-275

Cruysblokhoeve. (foto Mark Meurrens in "De Calvarie van Rommersom ...")

Aandacht voor de stucadoor van Rommersom

De erfpachtovereenkomst tussen de gemeente Hoegaarden en een vereniging, ter restauratie en exploitatie van de Sint-Servaaskapel in Rommersom, is opgeheven. Dat vestigt onze aandacht op het bedreigde stucwerk in het decor van de kapel. De stucadoor (allicht Fr. Peeters) werd erom geprezen in het boek "De calvarie van Rommersom ..." (waaruit bijgaande foto).

Peeters was met zekerheid ook aan het werk in de Sint-Gorgoniuskerk. Frank Doperé, Mark Meurrens en anderen gaan op basis van data en persoonlijkheden ervan uit dat hij ook werkzaam was in salons van Hoegaardse herenhuisen, zoals de Cruysblokhoeve aan de Tonnestraat.

Jozef Vander Velpen vindt die Peeters in de rekeningen van de bouw van de nieuwe kerk in Hoegaarden. De andere auteurs gaan ervan uit dat de man nog meer opdrachten kreeg, binnen de invloedssfeer van de toenmalige bestuurders uit het Sweerts geslacht.

In Rommersom dateert het werk uit het midden van de 18de eeuw. Het vertoont rechthoekige panelen, rocaillemotieven, een rond medaillon met een duif in een stralenkrans ... In het boek over de kapel worden vergelijkbare voorbeelden vernoemd: "De Sint-Gorgoniuskerk opgericht tussen 1754 en 1759, de Sint-Catharinakapel met de datum 1752 in het koorplafond, het grote salon van de Cruysblokhoeve ..."

Saturnusclub stopt ermee na bijna 80 jaar

In de zomer van 2024 hebben vier resterende leden van Saturnus besloten de werking stop te zetten. Ze verdeelden onder hen een fotoalbum met herinneringen van de laatste reis. Naar Normandië, met zijn zevenen in een gehuurd busje. Van die zeven waren er intussen alweer drie weggefallen. Ook aan mooie liedjes komt een eind. Aan de vriendschap niet.

Saturnus Club 1946. (foto Ivan Laloup)

De club ontstond in 1945. In 1946 organiseerde ze een eerste dansfeest, op 16 maart, in zaal Warande. Een jaar later vond het eerste van een reeks nieuwjaarsbals plaats, in zaal Pax. Dat werd een traditie op oudejaarsavond. Over die traditie schreef Chris Hennuy in de Kroniek van Hoegaarden: "Saturnus groepeerde katholieke jongeren, zonder aan politiek te doen. De kring ontstond na de oorlog met de slogan 'Uit verveling'. Op hun eerste bal waren er een zeshonderd feestvierders, die buiten aanschoven want in de zaal was maar plaats voor driehonderd."

De Kroniek vermeldt verder, dat een jaar na Saturnus, in de liberale Cerkel de ontspanningskring Juventas werd opgericht. Die zou jaren het kerstbal houden. Bij de feiten voor het jaar 1961 staat o.a. op 25 november een voetbalwedstrijd genoteerd: Saturnus-Gulden Lelie (geen uitslag). Nadien zijn de vakanties ingevuld met tal van groepsuitstappen, in de tijd dat bussen betaalbaar waren en individueel vervoer niet voor de hand liggend.

In het boek "In de zoeten inval" verwijst Raymond Billen ook naar de club: "In zaal Pax organiseerde Saturnus het eerste naoorlogse nieuwjaarsbal. Uitbaters Marc en Nicole (nvdr: in 2003) weten niet hoe hun ouders zes- tot zeventienhonderd vierders binnenkregen. Miel Vannerum (toen 80) vertelt hoe alles wegens de oorlog jaren had stilgelegen. We hielden ons hart vast want er zat veel te veel volk in ons zaaltje. Marc herinnert zich het parket van de dansvloer en vader ging bij Nagels in Tienen paraffine halen voor de gladheid. Hij gebruikte ook heel fijn zaagsel. Hij hing doeken rondom met daar sterren op. We tapten in het café, in de zaal en onder het podium stond nog een derde tap."

Bij het vallen van het doek, in 2024, waren aanwezig Jaqueline Goovaerts, Guy Stockart, Marie-Louise Stockmans, Suzanne Swellen.

Rik Serin (links met vrouw en kind), Louis Christens en Miel Matthijssens, e.a. in het café aan de Tiensestraat.

Rik Serin wint een pelotonspurt. (foto's Vangilbergen-Vollon)

Serin (Vredestein) 2de van links zittend, bij de Belgische ploeg voor Ronde van Nederland 1952.

(Foto Anefo, bron nationaalarchief.nl)

Selectie België A (rood): Van Dormael, Bogaerts, Gielen, Schaecken, Hendriks, Smets. België B (geel): Sorgeloos, Desmedt, Van Kerkhoven, Serin, Neyt, Van Stayen.

Rik Serin: sfeermaker op kermiskoers en wielervedstrijden

Raymond Billen

Rik Serin (1930-1982) was prof-wielrenner van 1950 tot 1960. Dat was een succesperiode van de wielrennerij in verschillende categorieën. Serin doorliep ze van jeugd tot onafhankelijk, professioneel klasse B (zonder contract), profrenners A (in ploegen), op de weg en op de baan. De familie Vangilbergen-Vollon toont een kader uit café Serin.

De geboren Hoegaardier kon vanuit het ouderlijke café aan de Tiensestraat (nu apotheek) rekenen op een schare supporters die mee trokken naar alle wedstrijden, in het begin vooral in Waalse provincies. De verschillende wielervedstrijden in eigen dorp eindigden deels in de Tiensestraat. Rik en vrouw Simone Willems zetten de zaak voort en verbouwde het pand nadien tot een fietswinkel. Ze openden een café aan de Grote Markt in Tienen. De oude Victoria droeg sindsdien de naam Windsor met op het raam ook een rennersprofiel en de naam Rik Serin. Simone en dochter Greta verlieten de zaak in 2016.

Henri (Rik) Serin staat op de foto in het café bij drie bekers. Hij won in 1951 de (eendags-) Ronde van Limburg, en zegevierde dat jaar ook in Strijpen. In 1952 en '53 zegevierde hij in Riemst en in Tongeren. In 1956 won hij Gent-Wevelgem bij de individuen (prijs B). In 1958 won hij te Oostrozebeke en in 1959 in Tienen. Serin was snel. Op een van de foto's wint hij een pelotonspurt. Vaak ging hij er ook individueel vandoor. Op de erelijsten staat hij enkele keren als tweede, een tiental seconden na de winnaar (vaak bijvoorbeeld Rik Van Steenbergen) en even ver voor de derde. De Nederlandse pers prijst hem voor een solo met vier minuten voorsprong, mede door een massale valpartij én dankzij een huisbrand op het parcours...

Serin werd soms geselecteerd voor de nationale wielerploeg maar hij stond eerder geboekt als een der beste kermiscoureurs. Aan lokale organisatoren was er indertijd geen gebrek. Ook al ging dat niet zonder slag of stoot. Deelnemers streden voor enkele premies maar namen voor het overige prijzen in natura mee naar huis. Een club in Bierbeek loofde in 1951 een "Reynolds ketting en twee brie-kazen" uit. Diezelfde club diende voor het organiseren van een wielervedstrijd een "belasting op de vertooningen en gemakkelikheden" van 113 Belgische frank te betalen. In 1947 werd een parkeers over Meldert - Hoegaarden - Tienen - Boutersem - Kuntich uitgestippeld, maar ... er volgde een boete voor het beschilderen van het wegdek: 35 frank van de politierechtbank voor het verven van pijlen, zonder toelating. In 1951 haalt Serin de sportpers met een eerste plaats in de Ronde van Limburg (1951). In '52 zat hij in de Belgische selectie voor de B-ploeg in de Ronde van Nederland. De Gazet van Limburg laat weten hoe fier organisatoren in Elsloo zijn met "sterke Belgen" aan de start: "Niemand minder dan Georges Claes, tweemaal winnaar van Parijs-Roubaix, en verder Rik Serin, bekend van de Ronde van Nederland." In 1955 wordt Serin elfde in Hoegaarden-Antwerpen-Hoegaarden. Het jaar daarop eindigt hij als zevende. In 1955 wordt Serin geselecteerd voor de Drielandentrofee (B, NL, Du.) samen met Rik Van Looy, Jos Schils, Willy Vannitsen, André Vlayen. Een jaar later zien de fans Rik Van Looy winnen in Gent-Wevelgem voor A-renners én Rik Serin bij de B-competitie. De Nieuwe Limburger somt in 1959 de "kermiskoersspecialisten" op, met vooraan Rik Serin en verder in de lijst ook Jean Laroy (die reed van 1955 tot 1961). In zijn laatste jaar duikt Serin op in de jaarklassering van Het Nieuwsblad van het Zuiden (NL): op 1 de Nederlandse kampioen Bas Maliepaard, op 30 Rik Van Steenbergen, op 80 Rik Serin. De Hoegaardier begeeft zich ook op de piste (zoals indertijd ook zijn dorpsgenoot Roger Meeuwens, +2021). De sportpers is laaiend over de Zesdaagse van Brussel. In 1953 en '54 wint het koppel Rik Van Steenbergen-Stan Ockers. Het eerste jaar eindigen Schils en Serin als achttiende. In '54 rijdt Serin samen met Gielen en dat levert een 11de plaats op. In 1959 wordt Serin gekoppeld aan Debeuckelaere. Ze worden achtste. Schulte-Post winnen.

Fotokader uit café Serin (familie Vangilbergen-Vollon).

Serin (links) in de E. Ourystraat (achteraan Evrard/Vijverhof).

Serin (links) bij de ploeg Terrot 1950.

Een entree in stijl:

"Het licht komt van boven"

Onze gobertangesteent leent zich tot precies beeldtelwerk, zoals bijvoorbeeld de bovenlichten aan de toegangsdeur van menige hoeve. Guido Arnauts inventariseerde er een aantal als student aan de KU-Leuven in 1974 (1). Hij bekeek de ruime Hoegaardse regio. De groep Architecture rurale traditionnelle en Wallonië (Louvain-la-Neuve) stipte voorbeelden aan in, onder andere, Incourt, Orp-Jauche, Pietrain, Sint-Remy-Geest, Lummen, Hannuit (2).

De gobertangesteent, genoemd naar de vindplaats in Geldenaken, werd bijvoorbeeld in 1846 gewonnen op een twintigtal plaatsen. Zo ook in Hoegaarden, waar onder andere in Nerm exploitatieputten aan het licht kwamen. Zoals beschreven in de familiegeschiedenis van Eurocommissaris Louis Michel en zoon (3) was hun voorvader Henri Michel steenkapper in Aalst (Hoegaarden).

Het bovenlicht of oculus is een klein rond, ovaal of achthoekig raam, meestal in de gang boven de gesloten deur. In Haspengouwse hoevebouw van de eerste helft van de 18de eeuw komen vaak quasi identieke vormen (met ornamenten) voor. Overblijfsels uit de barok, zo heet het in de Waals-Brabantse studie. Later in de eeuw houdt men het bij een eenvoudig ovaal (osseoog / oeil de boeuf genoemd) dat de gang verlicht. Zo'n hoog geplaatst raam onderscheidt zich van de vasisitas (Was ist das? Wie is daar?), een Duits begrip dat zich in het Frans manifesteert en slaat op een raampje (spionnetje of judas) in de deur om te zien wie er aanklopt.

Guido Arnauts merkte in 1974 op dat dergelijke bouwkundige elementen op verdwijnen stonden door verbouwingen. Omgekeerd, werd in de fermebouw dit materiaal gerecupereerd of nagemaakt. De status die de aloude entree markeerde, werd met genoeg nagebootst. Deuromlijstingen van weleer volgden de mode: "In de dorpen vinden we veel variatie, meer versierd. In het Begijnhof van Leuven komt een type voor, minder zwaar en groot als in de hoeses, maar ook niet zo overmatig versierd als in de stad."

De auteur behandelde veertien voorbeelden.

Daarbij staan deze gevallen uit het Hoegaarden en het Honsem van toen:

- Honsem, Neervelp, hoeve Kleinheidestraat 9 (1733)
- Honsem, Opvelp, woonhuis Hoegaardsebaan 72 (1753) (bovenlicht dichtgemetseld)
- Honsem, Opvelp, dorpswoning Hoegaardsebaan 8 (1753)
- Hoegaarden, Hauthem, hoeve Fouyn op nr. 43 (1746) (sedertdien gerestaureerd)
- Hoegaarden, Pastorijsstraat 47, hoeve der 11.000 Maagden (1737) (idem)

In Opvelp, Hoegaardsebaan (foto rb)

Op basis van de huidige Inventaris Onroerend Erfgoed (4) horen daar nog bij:
 Hoegaarden, hoek Dotremontstraat/Gasthuisstraat, woonhuis Nijs, (1718)
 Outgaarden, Boterstraat 21-23, gesloten hoeve Lebegge, (18de eeuw)
 Hoksem, achterzijde aan de Sint-Jansstraat (zonder bovenlicht)

In de publicatie "De Calvarie van Rommersom" (5) komen enkele gevels uit dat gehucht aan bod. De rekeningen uit 1739-1740 van de St.-Servaaskapel vermelden "steencappers voor de ramen en de deur", onder meer dus voor de omlijsting in Gobertangestein van de korfhoogdeur (zonder bovenlicht). Het boek wijst op gelijkaardige deuren elders:

- de hoeve op de Houtmarkt 3-5,
- de Elfdruizend Maagden, (met bovenlicht) (zie hierboven)
- de hoeve Fouyen (idem)

- (1) Guido Arnauts, in *Meer Schoonheid*, "Barokdeuren: waardigheid uit de 17de e. 18de eeuw tot nu", jaargang XXI, 1974.
- (2) *Architecture Rurale de Wallonie*, Hesbaye Brabantonne, 1989.
- (3) Maurice Dodion e.a., "Van steenkappers tot medebouwers aan Europa", 2017.
- (4) Vlaamse overheid, VIOIE: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13559>
- (5) Hoegaardse Heemkundige Kring, "De Calvarie van Rommersom", 1989, blz.53-56

libelle BETER WONEN

STEEN VOOR STEEN EIGENHANDIG WEER OPGEBOUWD

Tweeëneenhalve eeuw oud en het was er maar al te goed aan te zien. Vandaag echter verrijst dit huis dat prachtig werd gerestaureerd door een man die er zes jaar lang al zijn vrije tijd aan heeft opgeofferd.

Een tot puin vervallen huis doen herrijzen, is nooit een geringe opdracht. Zeker niet als het tweeëneenhalve eeuw oud is en er al jarenlang verlaten blijft wanneer je tot de aanschaf ervan overgaat. Maar „onmogelijk“ staat niet in de woordschat van mijnheer N. En eigenhandig heeft hij, steen na steen, dit grote en mooie huis nieuw leven ingeblazen. Na zes jaar onafgebroken gezwoeg kan hij samen met zijn echtgenote eindelijk genieten van zijn levenswerk.

Een groot dorp midden in het platteland. En, op een groot steegje van een rustig marktplein, een witte uit het begin van de 18de eeuw. Op een straatwijdte ligt een groot gebouw bedolven onder het witte puin. Alleen de muren waren nog overeind. In die tijd werd er slecht gebouwd – maar om de rest moest helemaal opnieuw worden. Mijnheer N. heeft met zijn gezin in twee jaar een groot gewoeg en vele maanden zijn handen aan de oude

De restauratie door Jules Nijs
 (hoek Dotremontstraat)
 verscheen in 1984 in weekblad Libelle.

Ooit 58 winningen met 400 werknemers

Het "Mémorial administratif de la province de Brabant", voor 1854, vermeldt 58 ondergrondse winningen van gobertangestein in het kanton Geldenaken. Die zijn vooral gesitueerd in Malen (Mélin) en St.-Remy-Geest, plus enkele in Lathuy en Geldenaken. Winningen buiten dat canton zijn niet vermeld. De opgave was een gevolg van verschillende dodelijke ongevallen in de ondergrondse putten en gangen. De overheid voerde de controle op. Het ging toen om ongeveer vierhonderd werknemers in officiële winningen. Voordien was (in 1839) sprake van "slechts" 38 carrières. Andere gemeenten zoals Hoegaarden werden niet vermeld. Nochtans schreef de Inspectie der Buurtspoorwegen (1852) het gebruik voor van gobertangestein voor de bruggen, hetzij uit Gobertange (d'excellente qualité) of uit Hoxem (toen Kumtich) (où il sont moins bon). Volgens de Statistique de la Belgique. (rb)

Hoe eerst het Vaticaan en daarna de Amerikanen een bedrijf de les spelden

Raymond Billen

Het bedrijf Pall/ATMI, ontstaan als Newform, in de Reugelstraat in Overlaar ontstond in 1960. De broers Stephane en Marc Huynen namen later het bedrijf over van hun vader Albert. Het raakte bekend als het kollenfabriekje. Tussen 1965 en 1970 moest de firma Newform zijn productie helemaal omschakelen als gevolg van het Vaticaans Concilie. En in een latere fase drong nieuwbouw zich op omdat Amerikaanse klanten eisen stelden.

Tot het Tweede Vaticaans Concilie (beëindigd in december 1965) was in de katholieke kerk de soutane en de priesterboord gebruikelijk. De priesterboord of het collar is een witte, staande boord die de kraag vormt van de kledij. Een Hoegaards bedrijf had indertijd in West-Europa het monopolie op de aanmaak van die boorden. Albert Huynen was er bij Newform in geslaagd om op een plastic boord een hoogwaardig linnen te etsen. Hij produceerde als enige een hagelwit, lang bruikbaar en wasbaar kolletje. Daardoor stond en staat zijn fabriek bekend als "het kollenfabriekske".

Jan Vandervelpen (rb)

Pieter Vanderhasselt (rb)

Dan komen daar liturgische en ook vestimentaire vernieuwingen aan. In Hoegaarden bijvoorbeeld, zie je de pastoor van Outgaarden nog met collar en die van Hoksem in hemd met das. Deken Pieter Vanderhasselt nam afscheid in 1975 met boord (zie foto rechts) maar zijn opvolger Jan Vandervelpen droeg er geen (foto links).

De evolutie had gevolgen voor Newform. De *Telex* van de Gewestelijke Ontwikkelings-maatschappij (GOM) wees daar op in 1991: "Newform stond voor de uitdaging de bedrijfsknowhow op een andere basis te schoeien. Er werd gewerkt aan verpakking voor medicijnen. Ook ging men over op de aanmaak van hoogwaardige producten voor artsen en tandartsen. Deze diversificatie werd geaccentueerd door de intrede van zoon Marc Huynen in 1970 in de firma. De verdere ontwikkeling van flexibele polyethyleenproducten was nu een feit."

In oktober 1999 meldt dagblad *De Tijd*: "Het Amerikaanse technologiebedrijf ATMI Inc., genoteerd op Nasdaq, heeft Newform uit Hoegaarden overgenomen. Newform maakt hoogwaardige steriele verpakkingen voor de farmacie en voor de halfgeleiderindustrie. Het bedrijf is in handen van de broers Stephan en Marc Huynen. (...) Newform is een bedrijf dat in '85 een totaal nieuwe richting is uitgegaan met technologie uit de VS voor hoogwaardige verpakkingen. Vorig jaar haalde Newform een omzet van bijna 200 miljoen frank met 45 mensen. Newform in Hoegaarden beschikt over 7.000 vierkante meter fabrieksruimte, waarvan een vierde is ingericht als 'clean room'. "Het is de bedoeling om van Newform de Europese poot van ATMI te maken", zegt Stephan Huynen.

De overeenkomst moet nog goedgekeurd worden door de Amerikaanse autoriteiten. ATMI maakt soortgelijke producten als Newform met merknamen als SDS en Nowpak.

De hoogwaardige stofvrije verpakkingsmaterialen van zowel ATMI als van Newform kunnen zowel vaste stoffen, vloeistoffen en gas bevatten. 'Ook ATMI was zo pas in die markt van verpakkingen voor de farmasector gestapt, zodat heel wat synergie ontstaat', zegt Terry Nagel, hoofd van de Nowpak afdeling van ATMI in De Tijd. Volgens Stephane Huynen vergroot het bedrijf in Hoegaarden dankzij ATMI zijn productiemogelijkheden. 'Het Amerikaanse bedrijf wil hier snel uitbreiden', zegt Huynen. De verkoops- en marketingbasis wordt veel groter. Volgens Huynen is Newform ook in staat sommige bestaande productieprocessen bij ATMI goedkoper te laten verlopen en daarbij de kwaliteit op te voeren.

Het Nieuwsblad (12 okt 1996) had een gesprek met vice-president Stephane Huynen over de nieuwbouw: "De bedrijfsoppervlakte verdubbelt van 3.200 tot 6.500 vierkante meter. Daarmee komen we tegemoet aan de hygiëne-eisen van onze Amerikaanse klanten. De opslag-ruimte wordt volledig afgezonderd van onze productieruimte.(...) Dat doet terugdenken aan de tijd dat nv Newform ook kunststoffen produceerde voor de ruimtevaart. Die markt is nu niet meer zo rendabel. Deze industrie staat op een laag pitje. Daarom schakelden we over op verpakkingen voor het transport van geneesmiddelen."

Op de foto's hierbij: enkele producten van de eerste kollenfabriek, gevonden in de voorraad bij de sluiting van textielwinkel Vos in de Doelstraat.
Zie ook het logo van het bedrijf: AHT (Albert Huynen Tienen).

Foto's: Noël Verlaers.

Retouradres
Billen Raymond
Kalverstraat 24
3320 HOEGAARDEN

Driemaandelijks tijdschrift P802006
Afgiftekantoor 9550 HERZELE
augustus, september, oktober 2024

Pedjko
Wasily
Dwarsstraat 28
3590 Diepenbeek

HET LIDGELD BEDRAAGT 20 EURO/JAARGANG

Wie minimum 50 euro stort wordt steunend lid, met vermelding in ons tijdschrift

Rekeningnummer vzw Hoegaards Erfgoed:
BE23 3630 8110 6891 BIC begunstigde: BBRUBEBB

BEZOEK ONS OOK OP FACEBOOK

WEBSITE: www.hoegaardserfgoed.be

INLICHTINGEN: hoegaardserfgoed@gmail.com

Inhoud Alpaidis 2024: augustus, september, oktober 2024

1.	Voorpagina	Hoegaards Erfgoed
2.	Ten geleide	
3.	Open Monumentendag veertig jaar na bevrijding: struikelstenen	
4-5.	Enkele reis naar Breendonk en Dora.	Chris Michel
6.	Trouwen kon niet zonder boekje	Archief Grand Cru
7-11.	Den Venetiaen, herberg sinds 1845	Bart Van der Bruggen
12-14.	Project "Valleien vertellen": worden landbouw en natuur weer maatjes?	Eline Lathouwers
15-16.	Kruik Hoegaards speelt hoofdrol in opera	Raymond Billen
16.	Aandacht voor de stucadoor van Rommersom	
17.	Saturnusclub stopt ermee na bijna 80 jaar	
18-19.	Rik Serin: sfeermaker op kermiskoers en wielerbaan	Raymond Billen
20-21.	Gobertange: Het licht komt van boven	Guido Arnauts e.a.
21.	Ooit 58 winningen en 400 werknemers	
22-23.	Hoe het Vaticaan en de Amerikanen een bedrijf de les spelden.	Raymond Billen
24.	Inhoud	

Met dank aan onze steunende leden:

Ereleden (100 euro)

Mevr Wed Creten(t)-Pirar

Steunende leden (50 euro)

Mr en Mevr Abbing-Creten

ABCO Verzekeringen bv

Abts Ben

Bouthé Irène

Mr en Mevr Branson-Collin

Degeest-Lambrechts Romain

Dodion Maurice

Janssens (OPS Moja) Monica

Kinnaer Nestor

Laloup-Vandersmissen Ivan

Landsheere-Lefevre Marleen

Marchal Nicole

Michel Chris (Het Paradijs)

Notaris Depuydt-Boddez

Peeters Anne-Marie

Sevenants-Dumoulin Daniel

Stienlet Georges

Taverniers Jean-Pierre

Tibo Consult Immo Tibo

Van der Bruggen Bart

Van Der Hoeven Anita

Vanhulst-Herbots Arthur

Van Parijs-Goris Elisabeth